

SLUTTRAPPORT

ALTERNATIVE BYROM:
UNGES MEDVIRKNING

2016/FB80704

AINA LANDSVERK HAGEN
ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTET
OSLOMET – STORBYUNIVERSITETET

Forord

Forebyggingsprosjektet *Alternative byrom: Unges medvirkning* (2016-2019) er gjennomført av Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet (tidligere Høgskolen i Oslo og Akershus) for Redd Barna. Prosjektet ble innvilget støtte fra Stiftelsen Dam (tidligere Extrastiftelsen) første gang i 2016, og fikk videreført støtte fram til april 2019. Forløperen *Alternative Spaces: Youth Stories of the Future* fikk støtte av Norges forskningsråd i 2015. Inspirasjonen til prosjektideen kom fra erfaringer vi gjorde oss gjennom prosjektet *Stedsanalyse Tøyen* som ble gjennomført i 2015 på oppdrag fra Oslo kommune, ved Bydel Gamle Oslo, samt piloter som ble gjennomført med såkornmidler fra Høgskolen i Oslo og Akershus, og aktivitetsmidler fra Områdeløft Tøyen.

Prosjektet ble ledet av seniorforsker og sosialantropolog Aina Landsverk Hagen ved Arbeidsforskningsinstituttet, sammen med seniorforsker Arne Bygdås, religionsviter Erik Thorstensen, sosialantropolog Ingrid Tolstad og samfunnsgeograf Ingar Brattbakk. Sosialantropolog Monica Rosten ved NOVA (OsloMet) har vært en sentral faglig ressurs inn i forebyggingsprosjektet. Landskapsarkitekt, partner i Snøhetta og professor Jenny Osuldsen fungerte som rådgiver på kartlegging og styring av idéprosesser for utvikling av fysiske rom og samarbeidspartner som kursleder for 3. års landskapsarkitektstudenter ved NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Prosjektet har i stor grad bygget på kompetansen til kunstpedagog Nina Vestby og fotograf Karoline Hjorth. Landskapsarkitektstudent Kristin Sunde, sosialantropologene Nina Haslie og Sara Berge Lorenzen har fungert som vitenskapelig assistenter i ulike perioder av prosjektet, og journaliststudent og fotograf Wanda Nathalie Nordstrøm har steppet inn ved behov. Vi har også samarbeidet med programmerer-studenter ved Institutt for Informatikk ved OsloMet.

AFI har også samarbeidet tett med Prosjektkontoret for områdeløft Tøyen og Grønland, bydelsadministrasjonen i Bydel Gamle Oslo, Tøyen Unlimited, Hersleb vgs, Vahl skole, Jordal fritidsklubb, Biblio på Tøyen, Tøyenakademiet, Ungdomsverkstedet i Bydel Gamle Oslo, Deichmanske Grünerløkka, Dragen fritidsklubb, Vestli skole, Bydel St. Hanshaugen, Fagerborg skole, Bytårnet skole og Bylab Moss, Kjølberg barneskole, Borge ungdomsskole, Østsiden

bibliotek, studenter og ansatte ved Høgskolen i Østfold og representanter fra seksjon for Kultur, Miljø og Byutvikling i Fredrikstad kommune, Skullerud og Rustad skoler, Bydel Østensjø, Omsorgsbygg og Plan- og bygningsetaten, samt Interkulturelt Museum på Grønland for å koble relevante utviklingsoppgaver med målgruppen for prosjektet, ungdom i alderen 13-19 år. *Alternative byrom: Unges medvirkning* har også jobbet med ungdommer ved Morris Academy for Collaborative Studies og Morris Campus Farm i Bronx, New York, i regi av Nina Vestby. En stor takk til lærerne Dan Vegard Hansen og Hans Jørgen Hamre ved Hersleb vgs, og Grete Jacobsen ved Bytårnet skole i Moss, som har vært spesielt involvert i å utvikle minifeltarbeidskurs for elever sammen med oss. Grete Vandvik har vært vår gode kontakt, samarbeidspartner og støttespiller i Redd Barna, sammen med kollega Stina Eiet Hamberg.

En spesiell takk til alle ungdommene som har deltatt på ulike vis i prosjektet gjennom disse årene – dere har lært oss utrolig mye, vi er dere evig takknemlige og kommer aldri til å glemme hvor mye dere har beveget oss til å bli både bedre forskere og medmennesker.

Dette prosjektet er støttet av Stiftelsen Dam.

Sammendrag

Alternative byrom: Unges medvirkning er et forebyggingsprosjekt for og med ungdom i alderen 13-19 år, ledet av forskere på Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet i samarbeid med Redd Barna. Prosjektet fikk innvilget støtte av Stiftelsen Dam i perioden 2016-2019. *Alternative byrom: Unges medvirkning* har utforsket ungdommers muligheter for å bidra til å skape alternative byrom som fremmer medvirkning, livskvalitet og mestring gjennom å a) gjennomføre minifeltarbeidskurs rettet mot ungdom, b) etablere arenaer for å koble lokal ungdom med landskapsarkitektstudenter, kunstnere, programmerere og forskere i byutviklingsprosjekter, c) jobbe praktisk og tverrfaglig med stedstilhørighet og medvirkning, og d) planlegge og gjennomføre utstillinger i det offentlige rom sammen med lokal ungdom. Prosjektet har hatt som mål å utfordre tradisjonelle medvirknings- og byutviklingsprosesser i det urbane rom, samtidig som det ønsket å utforske mulighetene for å 1) påvirke politiske prosesser og næringsinteresser substansielt gjennom forsknings- og praktikerbasert kunnskapsutvikling der ungdom er medprodusenter, og 2) finne fram til nye, eksperimentelle metoder for reell medvirkning blant byens unge borgere. Vi lurte på: *Hvilke arenaer for mestring og styrket stedstilhørighet kan skapes sammen med unge? Hvor og hvordan kan det oppstå gode møteplasser og arenaer for medvirkning for unge i bydelen – møtepunkter som ikke eksisterer i dag? Hva mener ungdom selv om dette og hvordan kan de bidra i byutviklingsprosesser?*

1. Bakgrunn for prosjektet

Hvordan kommer ungdommer i en storby som Oslo til orde? Den økende kommersialiseringen, privatiseringen og gentrifiseringen av det offentlige rom bidrar til å marginalisere en gruppe som allerede har få tradisjonelle medie- og politiske kanaler å ytre sitt samfunnsengasjement gjennom. Med mål om å utvikle modeller som kan trigge engasjement, økt deltakelse og medvirkning blant barn og unge bosatt i storbyer gjennom aktiv utforming av det fysiske og digitale offentlige rom ble et pilotprosjekt utført i regi av AFI våren 2015. Piloten ble sponset av Forskningsrådets PROFORSK-program, som støtter prosjekter som eksponerer unge for samfunnsfaglig og naturvitenskapelig forskning. I samarbeid med Universitetet i Ås (NMBU), Snøhetta og Hersleb videregående skole utviklet AFI et konsept der unge er aktive kunnskapsprodusenter og medkonstruktører i byutviklingsprosjekter. Prosjektet var svært vellykket og inspirerte forskergruppen til å

utvikle forebyggingsprosjektet *Alternative byrom: Unges medvirkning* i samarbeid med Redd Barna. Prosjektet har mottatt støtte av Stiftelsen Dam (tidligere Extrastiftelsen) i perioden 2015-2019.

Alternative byrom: Unges medvirkning tok utgangspunkt i Bydel Gamle Oslo, en bydel med store levekårsutfordringer, og har hatt spesielt fokus på området som er tilknyttet det såkalte "Tøyenløftet" (2012-2017). Den demografiske og sosioøkonomiske utviklingen på Tøyen går i retning av en mer polarisert beboersammensetning hvor marginaliserte grupper lever side om side med yngre, høyt utdannede beboere (Brattbakk m.fl. 2015). De mange rus- og psykiatritilbudene i området preger området og de siste årene har økt omsetting og rekruttering av unge minoritetsgutter (fra 12-årsalderen) til narkotikasalg og -bruk blitt synlig i gatebildet. Det er samtidig registrert økende forekomst av voldsbruk blant unge jenter i området, der konflikter som starter på internett eskalerer og bringes inn i jentenes skolehverdag, og løses med fysisk vold. Barnefattigdommen i området er mer enn tre ganger så stor som i resten av landet, og etter at Områdeløft Tøyen ble introdusert var det knyttet sterke forventninger til opprustning av nærmiljøet. Spesielt sto diskusjoner rundt en opprettelse av ungdomsklubb på Tøyen sentralt, og her var det tydelig at det ennå ikke var etablert en gjennomgripende metodikk for å sikre barn og unges medvirkning i slike prosesser. I allmøter der bruken av det nye aktivitetshuset i Kolstadgata 1 på Tøyen ble diskutert var det i innledende faser hovedsakelig voksne beboere og bydelsansatte som engasjerte seg. Ungdomsrådet i bydelen besto av elevrådsrepresentanter som i all hovedsak var utenfor målgruppen, idet de sjelden eller aldri brukte Tøyens nærområder og selv uttrykte at "klubben er ikke for sånne som oss" (les: skoleflinke, politisk engasjerte ungdom). Basert på disse og andre erfaringer fra forskningsprosjekter på by- og stedsutvikling så vi at det var få arenaer hvor de ungdommene som har størst behov for å påvirke nærmiljøet sitt kommer til orde. Prosjektet ønsket derfor å bidra til å etablere slike arenaer gjennom å utforske en rekke problemstillinger rundt stedstilhørighet og medvirkning sammen med lokal ungdom i et storbymiljø.

2. Målsetting og målgruppe

Hovedmålet i *Alternative byrom: Unges medvirkning* har vært å utforske ungdommers (13-19 år) muligheter for å bidra til å skape alternative byrom som fremmer medvirkning,

livskvalitet og mestring gjennom å a) gjennomføre minifeltarbeidskurs rettet mot ungdom, b) etablere arenaer for å koble lokal ungdom med landskapsarkitektstudenter, kunstnere, programmerere og forskere i byutviklingsprosjekter, c) jobbe praktisk og tverrfaglig med stedstilørighet og medvirkning, og d) planlegge og gjennomføre utstillinger i det offentlige rom sammen med lokal ungdom. Prosjektet hadde som mål å utfordre tradisjonelle medvirknings- og byutviklingsprosesser i det urbane rom, samtidig som det ønsket å utforske mulighetene for å 1) påvirke politiske prosesser og næringsinteresser substansielt gjennom forsknings- og praktikerbasert kunnskapsutvikling der ungdom er medprodusenter, og 2) finne fram til nye, eksperimentelle metoder for reell medvirkning blant byens unge borgere. Hovedproblemstillingene i prosjektet har vært disse:

Hvilke arenaer for mestring og styrket stedstilørighet kan skapes sammen med unge? Hvor og hvordan kan det oppstå gode møteplasser og arenaer for medvirkning for unge i bydelen – møtepunkter som ikke eksisterer i dag? Hva mener ungdom selv om dette og hvordan kan de bidra i byutviklingsprosesser?

Prosjektet har hatt som overordnet mål å bidra til forebygging av levekårsutfordringer for ungdom i målgruppen, mens et delmål var å virke rehabiliterende på unge som allerede opplever problemer med mobbing, rus, vold og kriminalitet i nærmiljøet. Prosjektet har utforsket yringsfrihetens relasjon til makt og medbestemmelse, fysiske, digitale og romlige strukturer sammen med ungdom, landskapsarkitekter, kunstnere, forskere og it-programmerere. Det vi ønsket å utforske i prosjektet var om ungdom gjennom økt medvirkning i byutviklingsprosesser ville kunne oppleve styrket livskvalitet og mestring, og slik bidra til å skape et trygt og ivaretagende lokalsamfunn. Prosjektet hadde også som mål å styrke og utvikle rollen til den lovpålagte representanten for barn i plansaker i kommunen, samt å øke ansattes kompetanse i å fasilitere reelle medvirkningsprosesser for ungdom i en storby.

Prosjektet var rettet mot storbyungdom og tok spesielt for seg ungdom i Bydel Gamle Oslo, hvor ca. 4500 beboere er i alderen 6-19 år. Målgruppen var hovedsakelig ungdom på ungdomsskole-trinn, samt videregående skoletrinn. 70 prosent av unge på Tøyen under 16 år har minoritetsbakgrunn, mot halvparten i andre aldersgrupper (Brattbakk m.fl. 2015). I

området som omfattes av Tøyenløftet har det vært en svakt økende innvandrerbefolkning (50%), mens andelen innvandrere eller norskfødte med innvandrerbakgrunn under 16 år ligger stabilt (henholdsvis 12% og 50%). Det er flest somaliere i denne gruppen, etterfulgt av pakistanere og irakere. En fjerdedel av innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn i området har ingen fullført utdanning, mens nær 30 prosent av disse har kun grunnskole. Det er samtidig en økende avstand i utdanningsnivå mellom minoritet og majoritet i området, der 2 av 3 etnisk norske har høyskole eller universitetsutdanning. 1 av 5 med minoritetsbakgrunn har det samme. Spesielt blant gutter med minoritetsbakgrunn er det liten eller ingen mobilitet til høyere utdanning. Området bærer slik preg av et svært polarisert utdannings- og inntektsmønster, mye fattigdom og særlig alvorlig: barnefattigdom og lav sysselsetting – særlig blant minoritetsbefolkningen. I tillegg har området en høy andel velferdsstatsavhengige og betydelige helseutfordringer, er preget av stor andel kommunale boliger og høy grad av trangboddhet, spesielt blant minoritetsfamilier.

Kommunalt ansatte som jobber direkte mot unge i bydelen varsler at problemer med psykisk helse ser ut til å øke, framfor rene atferdsproblemer som var mer vanlig tidligere. Dette samsvarer med NOVAs Ungdata-undersøkelser for ungdom i hele Norge, men unge i Tøyen-området kan se ut til å være spesielt utsatt som en del av en befolkning med svært dårlige levekår. Vi ser også at unge i de økonomisk utsatte familiene i liten grad deltar i organiserte fritidsaktiviteter, mens kommunale bydelstjenester som utekontakt og ulike tiltak som Ungdomsverksted og Jordal fritidsklubb forsøker å nå de ungdommene som er i risikozonen for å droppe ut av skolen og/eller bli involvert i kriminalitet. I undersøkelsen fra 2012 oppgir 40 prosent av ungdom i bydel Gamle Oslo (13-16 år) at de har skulket skolen det siste året, mens 15 prosent sier det gir økt status i vennegjengen dersom man er god til å slåss. Ungdommene beskriver selv et press på å "være tøff", aggressiv mot voksne og utstrakt mobbing for skoleflinkhet.

3. Prosjektgjennomføring/metode

Et viktig mål i prosjektet var at ungdom i Bydel Gamle Oslo skulle bli medskapere av lokale arenaer der de kunne oppleve mestring og eierskap. Samtidig søkte prosjektet å utvikle ungdoms forståelse for og erfaring med kunnskapsproduksjon i en byutviklingskontekst. For

å få til dette benyttet prosjektet ulike formidlingsformer, forskningsbasert workshop-metodikk og praksisnær undervisning. Gjennom disse metodene har vi fått et utfyllende bilde av hvordan bydelens unge beboere selv oppfatter nærmiljøets kvaliteter og mangler, og hvordan de bruker – eller ikke bruker området i sine dagligliv. *Alternative byrom: Unges medvirkning* har også gjort koblingen mellom forskning og medvirkning eksplisitt ved at ungdommene i ett og samme prosjekt har vært direkte koblet til utvikling av a) minifeltarbeidskurs rettet mot ungdom, b) arenaer for å knytte lokal ungdom til landskapsarkitektstudenter, kunstnere, programmerere og forskere i byutviklingsprosjekter, c) praktisk og tverrfaglig arbeid med stedstilhørighet og medvirkning, d) utstillinger i det offentlige rom.

Minifeltarbeidskurset (a) tok for seg de to hovedformene for kvalitativ datainnsamling, observasjon og intervjuer. Gjennom praktiske øvelser og rollespill har elevene vært deltagere i en initierende feltarbeidsprosess. I samarbeid med forskningsgruppen fikk elevene prøve seg som feltassistenter i reelle intervju- og observasjonssituasjoner i nærmiljøet og slik oppleve hvordan de kan være med på å produsere kunnskap. Gjennom samarbeid med NMBU har ungdommene deltatt på workshops med landskapsarkitekter, som har fått redesign av en spesifikk lokasjon som semesteroppgave (b), denne ble knyttet opp mot reelle utviklingsområder i området; Olafiagangen ved Vaterland i Bydel Gamle Oslo og Schous plass på Grünerløkka. Elevene bidro her som informanter og medprodusenter av kunnskap om spesielle utfordringer i nærmiljøet knyttet til egen aldersgruppe. Dette arbeidet ble knyttet til egne workshops rundt stedstilhørighet og medvirkning (c), der elevene og studentene produserte innhold (tekst, foto, film) til fysiske og digitale utstillinger (d) over temaet (se www.mysplot.com og <https://blogg.hioa.no/alternativebyrom/>).

Prosjektkontoret til Områdeløft Tøyen er organisert under bydelsadministrasjonens avdeling for helse og sosiale tjenester, og var en sentral samarbeidsaktør i dette prosjektet. Blant annet skulle ti små parker og grøntområder i Tøyenløft-området oppgraderes, Kolstadgata på Tøyen bli stengt for trafikk, mens Tøyenparken og Jordal idrettspark skulle rehabiliteres, noe som ga gode muligheter for at ungdommene i prosjektet kunne utøve reell medvirkning i byutviklingsprosesser. Prosjektet jobbet også opp mot bydelsadministrasjonen og lokale politikere for at ungdommenes reelle påvirkningsmuligheter skulle styrkes. Redd Barnas

rådgivere på barns rett til å bli hørt og på barnefattigdom i Norge, bidro inn i prosjektet underveis. *Alternative byrom: Unges medvirkning* har i tillegg til å videreutvikle minifeltarbeidskurs for ungdom, funnet flere nye arenaer for å gjennomføre praktisk, tverrfaglig arbeid med stedstilørighet i form av "spotte-workshoper" og det vi kaller sosial brodering (Vestby 2015). Som en del av dette har Nina Vestby utviklet den fortsatt aktive vandreutstillingen *Eutopia* (gresk: «det gode stedet»). Vi har deltatt på svært mange ulike arenaer for å formidle prosjektets resultater, både i og utenfor Norge, og har styrket ungdoms deltagelse og innflytelse også her. I den samme perioden (2016-2019) har AFI også utført oppdragene *Ungdomstråkk* (KMD), *Ung på Fjell i Drammen* (Drammen kommune), *Sammen for Østensjø: Folkehelse og nærmiljøetsatsing* (Bydel Østensjø), *Seniortråkk* (Helsedirektoratet) og *OMEN: Organizing for Media Innovation* (NFR), noe som har gjort at vi har gjennomført flere og mer omfattende aktiviteter som har vært relevante for *Alternative Byrom: Unges medvirkning* enn planlagt. Det gjenspeiles i aktivitetene som er beskrevet under.

Gjennomførte aktiviteter 2016-2019:

a) minifeltarbeidskurs rettet mot ungdom

- UngTråkk: Hersleb vgs, mars 2016
- UngForsk: Sellebakk, Fredrikstad, 6. og 7. april 2016
- "Ung i byen: Utsikt og innsikt fra Bytårnet skole", Moss, 12.-16. juni 2017
- UngForsk: Minifeltarbeidskurs Hersleb vgs, Oslo, januar-mars 2017
- Mobilt barnetråkk, Vestli skole, november 2017
- UngTråkk: Hersleb videregående skole, fagdag 29. november 2017
- «Retten til byen»: Minifeltarbeid og kunstworkshop, Hersleb vgs, Oslo, vinter 2018
- UngTråkk: Minifeltarbeidskurs, Fagerborg skole, St. Hanshaugen mai 2018
- UngTråkk: Skullerud skole, Bydel Østensjø september 2018

b) arenaer for å knytte lokal ungdom til landskapsarkitektstudenter, kunstnere, programmerere og forskere i byutviklingsprosjekter

- Opplæring i feltarbeidsmetode, NMBU-studenter, januar 2016
- Spot-intervjuer NMBU-studenter med elever på Hersleb skole 16. februar 2016

- Prosjektdag, Hersleb VGS 15. mars 2016
- Avslutning Hersleb-elever 31. mai 2016
- Opplæring i feltarbeidsmetode, NMBU-studenter - september 2016
- Opplæring i feltarbeidsmetode, NMBU-studenter, januar 2017
- "Schous plass", NMBU-studenter og elever Hersleb vgs, Grünerløkka, februar 2017
- Framtidsbilder Grønland, Hersleb vgs, Oslo, mars 2017
- www.mysplot.com, opprettelse av formidlingsplattform, høst 2017
- Opplæring i feltarbeidsmetode, NMBU-studenter, januar 2018
- "Schous plass", NMBU-studenter og elever Hersleb vgs, Grünerløkka, februar 2018
- Opplæring i feltarbeid, NMBU-studenter, januar 2019
- "Schous plass", NMBU-studenter og elever Hersleb vgs, Grünerløkka, februar 2019

c) praktisk og tverrfaglig arbeid med stedstilhørighet og medvirkning

- UngSpleis: Tøyen, 9. juni 2016
- UngForsk: Sommerverkstedet, 12. juli 2016
- Mulighetsanalyse av UngRåd-konseptet, høst 2016
- "Hvem er jeg?", Bytårnet skole, Moss, 12.-16. juni 2017
- "Hvem er jeg?", Biblo, Deichmanske bibliotek, desember 2017
- "Splotte-workshop", Tøyenfest, april 2016
- Tøyenakademiet på befaring, Alnaskolen, Furuset, mai 2016
- "Splotte-workshop", åpning av Aktivitetshuset K1, mars 2017
- "Splotte-workshop", Dragen fritidsklubb, Lakkegata skole, februar 2017
- "Splotte-workshop", Bronx, New York, mai 2017
- "Splotte-workshop", elever Hersleb vgs, IKM i Oslo, januar 2018
- «Splotte-workshop», lokale ungdommer, Kilden, Arendal, 1.-2. februar 2019
- Forelesninger av Nina Vestby på Fakultet for teknologi og design på OsloMet, knyttet studentoppgaver til medvirkningsarbeidet som ungdommene på Tøyen er involvert i.

d) utstillinger i det offentlige rom

- Olafiatrakk - temporært prosjekt, Grønland, Oslo 16. februar 2016
- Veggaviser Sellebak, Fredrikstad april-mai 2016

- Byromsstønt - temporært prosjekt «SCHOU 1:1», Grünerløkka, Oslo, februar 2017
- Selvportretter, prosess og vandretstilling, Hersleb videregående skole 2. mars 2017
- "Ung i byen". Selvportretter, prosess og vandretstilling, på Bylab Moss, august 2017
- "Ung i byen" prosjektnettside (<https://ungibyenblog.wordpress.com/>), høst 2017
- "Ung i byen". Selvportretter, prosess og vandretstilling, Bytårnet skole, juni-sept 2017
- "Eutopia" pop-up vandretstilling, Bronx, New York, 24. mai 2017
- Byromsstønt - temporært prosjekt «SCHOU 1:1», Grünerløkka, Oslo, februar 2018
- «Eutopia», månedens kunstner Nina Vestby, Interkulturelt Museum (IKM) i Oslo, januar 2018
- <https://blogg.hioa.no/alternativebyrom/>, formidlingsplattform, høst 2018
- Byromsstønt - temporært prosjekt «SCHOU 1:1», Grünerløkka, Oslo, februar 2019

4. Resultater, overføringsverdi og formidling

Prosjektet har bidratt til å styrke utsatt ungdoms opplevelse av å bidra i lokalsamfunnet, gjennom aktivitetene (beskrevet ovenfor) som innbefatter læring, kunnskapsproduksjon og mestring. Dette er en målgruppe som i stor grad mangler arenaer for å uttrykke sine meninger og sitt engasjement, utover de formelle settingene som skole og elevråd/ungdomsråd. Prosjektets dynamiske design har understøttet prosjektets formål med å styrke barn og unges medvirkning i byutviklingsprosesser, og vi ser at utviklingen av Ungforsk-metodikken har hatt spesielt stor verdi for de involverte ungdommene som selvstendige kunnskapsprodusenter. Prosjektet har også stimulert til samarbeid mellom frivillige organisasjoner, der Redd Barna er en sentral aktør, og mellom frivillige organisasjoner og ulike fagmiljøer i offentlig og privat sektor. Prosjektet har således vært innrettet mot fattigdomsproblematikk og psykososiale forhold, tatt utgangspunkt i flerkulturelle forhold og jobbet aktivt med nærmiljø- og trivselstiltak. Gjennom forebyggingsarbeidet rettet mot områdets beboere i alderen 13-19 år har prosjektet hatt en indirekte betydning, 1) ved at unges medvirkning i eget nærmiljø har styrket bydelen i deres eget arbeid på området, 2) med å tilby konkrete løsninger på presserende og komplekse utfordringer i nabolaget, gjennom ideer og innspill til oppgradering og utvikling av uteområder og aktivitetshus på Tøyen og Grønland i Oslo spesielt, men også i de andre områdene prosjektet har jobbet.

En nyutviklet aktøranalysemodell i *Stedsanalyse Grønland* (Brattbakk m.fl. 2017) har sammen med medvirkningsmodellen i *Ungdomstråkk* (Hagen m.fl. 2016) utgjort det analytiske grunnlaget for dette arbeidet. Sosiale innovasjoner slik som dette prosjektet representerer kan ha stor betydning for den enkelte ungdom, men også ha stor overføringsverdi til andre bydeler, kommuner og steder i Norge, og Norden. Kommunale aktører er hele tiden på utkikk etter evidensbaserte modeller de kan prøve ut lokalt, og dette prosjektet legger til rette for gjenbruk av resultatene gjennom en felles webplattform (<https://blogg.hioa.no/alternativebyrom/>). Vi har også gjennom prosjektperioden fått svært mange henvendelser om formidling og deling av metoder og resultater, fra kommuner i hele Norge. Gjennomføringen av den fysiske vandreutstillingen «Eutopia» har bidratt til å binde stedene sammen, og har også fått internasjonal rekkevidde gjennom prosjektsamarbeidet i New York.

I tillegg til minifeltarbeidskurs og tråkk-modellen, er det spesielt én metodikk utviklet i *Alternative byrom: Unges medvirkning*, som har hatt betydning utover det vi forespeilet oss ved prosjektstart, nemlig splotting. Dette er en arbeidsmetodikk som i korte trekk handler om å få barn og unge i tale gjennom å konstruere historier om spesifikke steder de har med seg i hjertet sitt: abstrakte, konkrete, store og små steder. SPLOT står for Sted, Person, Læring, Observasjon og Tråkk. Verktøyet krever minimalt med ressurser, et ark og en blyant er nok. Du blir oppfordret til å skrive eller tegne symboler for steder du er glad i, og fortelle andre hvorfor dette er gode steder for deg. Målet er å få barn, unge eller voksne i tale om hva som er betydningsfullt for dem, gjerne relatert til et valgt tema, og å oppleve mestring og innflytelse på hvordan de kan forsterke det som allerede er bra i nærmiljøet/livet generelt (Hagen 2017). Informasjonen som kommer fram gjennom splot-dialogen er viktig for en forsker/praktiker, men vi opplever også at den er vel så viktig for den som splottes, som ofte svært intuitivt har valgt ut de stedene, aktivitetene og situasjonene som de anser som så viktige at de har båret dem med seg videre i hjertet. Splotten danner også et tidsbilde av hvor personen er i livet, og hvilke hendelser som rangeres som viktige nå. Dette kan i seg selv være vesentlig for forståelse av egenidentitet og synliggjøring av egne rom man føler er betydningsfulle. Metodikken er testet ut i alle sammenhenger der forskergruppen i prosjektet har vært involvert, men det er også kommuner, skoler og organisasjoner som har tatt den i bruk på egenhånd, kun basert på enkle instruksjoner.

Formidling i prosjektet

Prosjektet har utviklet en digital plattform der formidling av barn og unges historier og ønsker for framtida knyttet til nærmiljø og byrom er en vesentlig komponent. Lokale beslutningstagere, som varaordfører i Oslo, Kamzy Gunaratman og byråd Inga Marte Torkhildsen har blitt involvert og invitert med på de utadrettede aktivitetene.

Forskergruppen og Redd Barna har organisert felles deltakelse på utstillinger, og Stiftelsen Dam har også omtalt prosjektet på sine hjemmesider (<https://extrastiftelsen.no/prosjekter/hva-har-du-i-hjertet/>). De involverte ungdommene har fått erfaringen godt dokumentert til senere jobbsøknader o.l. ved at de har fått fylldige attester og diplomer som beskriver innholdet i feltarbeidskursene og formidlingsaktivitetene de har vært en del av. Forskergruppen har presentert resultater fra prosjektet på konferanser i inn- og utland, og har publisert artikler, kronikker, notater og rapporter som diskuterer funn, metodiske og etiske utfordringer og muligheter ved (se litteraturliste). Ungdom fra Bytårnet skole i Moss presenterte sine refleksjoner på Ungdatakonferansen 15. november 2017, både fra scenen og gjennom fire videoer, og ungdom fra St. Hanshaugen har produsert en video om splotting. Andre formidlingsaktiviteter inkluderer:

- ARTTALKS, Caféteateret, 18. januar 2017
- Samsvar-seminar, OsloMet, 10. februar 2017: <https://film.oslomet.no/samsvar-uinteressert-ungdom-eller>
- “Eutopia and splotting”, Mothership NYC, Brooklyn, New York, 11. april 2017
- Nina Vestby, artist in residence, Mothership NYC, Brooklyn, New York, april 2017
- Forskning.no: <http://forskning.no/meninger/kronikk/2017/01/ungdom-er-de-nye-byutviklerne>
- Moss Avis: <https://www.moss-avis.no/nyheter/moss/bytarnet-skole/ungdom-har-portrettert-seg-selv/s/5-67-471065>
- Stand på Proforsk-samling NFR, Lysaker, 3. november 2017
- Innlegg Landskonferansen for Ungdom og Fritid, Værnes 7. november 2017
- Innlegg Ungdatakonferansen 15. november 2017
- Presentasjon av SPLOT-metoden, Samling for prosjektledere og prosjektmedarbeidere, Program for folkehelsearbeid i Oslo, 24. mai 2018
- Splotte-stand, Forskningsdagene, september 2018
- Innlegg Nordic Edge, Stavanger 25. september 2018: <https://vimeo.com/296019146>

Bruk av midler

Prosjektets totale budsjett har over perioden på nesten 4 år vært på 1,5 millioner NOK, hvorav 500.000 NOK årlig har dekket rekken av aktiviteter beskrevet ovenfor. Det har ikke vært avvik mellom budsjett og brukte midler. Fremdriften har gått som forventet.

5. Oppsummering, konklusjon og videre planer

Forebyggingsprosjektet *Alternative byrom: Unges medvirkning* (2016-2019) har utgjort kjernen i AFIs ungdomssatsing, med fokus på uttesting av metoder og nye samarbeidsformer med kunstnere, offentlig sektor, skoler, forskere og lokal ungdom med mål om å styrke sistnevntes innflytelse og opplevelse av mestring i sin egne nærmiljøer. Prosjektet har ført til nye samarbeid med forskningsmiljøer, norske kommuner, frivillige organisasjoner og offentlige etater. I august 2018 fikk vi tilslag på innovasjonsprosjektet «Et sted å være ung: Metoder og rammeverk for innovativ medvirkning ved utvikling og etablering av ungdomsteder (UngHus)» med støtte fra FORKOMMUNE-programmet til Norges Forskningsråd (2018-2021). Her er blant annet Redd Barna med som samarbeidspartner, og prosjektet er en direkte videreføring av arbeidet i *Alternative byrom: Unges medvirkning*. Målet er å utvikle metodikk for ungdomsmedvirkning og -medforskning som kan spres til alle norske kommuner. Vi har også fått en rammeavtale med Utdanningsetaten i Oslo, der målet blant annet er å få barn og unges medvirkning inn i læreplanen i hele Oslo-skolen.

Prosjektgruppen søker nå EU-programmet H2020 SwafS om støtte til et europeisk samarbeidsprosjekt, der ungdom vil være involvert som medforskere («Youth Citizen Social Scientists») for å finne ut hva som styrker sosial inkludering for unge i utsatte nabolag. Her vil vi utforske mulighetene for å påvirke politiske prosesser og næringsinteresser substansielt gjennom forsknings- og praktikerbasert kunnskapsutvikling. Vi vil også søke NFR våren 2020 om midler til forskningsprosjekt *Coming of Age in the City*, der vi vil videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for medvirkning- og medforskningsarbeid med barn og unge gjennom feltarbeid og aktiviteter i internasjonale storbyer. Vi er i samtaler med Ungdata-prosjektet på Nova om et mulig framtidig samarbeid på deres webplattform (www.ungdata.no). Distriktssenteret (www.distriktssenteret.no) er også interessert i samarbeid for å få til oppskalering og utprøving i norske kommuner.

Litteraturliste

- Brattbakk, I., Andersen, B., Hagen A.L., Ruud, M.E., Ander, H.E., Breistrand, H., Skaaja, J. og Dalseide, A.M. (2017) *På sporet av det nye Grønland: Sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i Bydel Gamle Oslo*. Rapport 4/2017, Arbeidsforskningsinstituttet.
- Brattbakk, I., Hagen, A. L., Rosten M. R., Sæter, O., Osuldsen, J., Andersen, B., Thorstensen, E. & Bratseth, K. (2015). *Hva nå, Tøyen? Sosiokulturell stedsanalyse av Tøyen i Bydel Gamle Oslo*. Rapport 8/2015. Arbeidsforskningsinstituttet, Oslo.
- Hagen, A.L. (2017) *Å høre til og bli hørt: Et notat om ungdom og involvering i kommunal planlegging*. FoU-resultat 4/2017, Arbeidsforskningsinstituttet (HiOA).
https://48vpl2642pa30ejq72t9ozh-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2017/10/Notat_Hagen.pdf
- Hagen, A.L. (2017) «Ungdom er de nye byutviklerne», kronikk i forskning.no,
<http://forskning.no/meninger/kronikk/2017/01/ungdom-er-de-nye-byutviklerne>, lastet ned 17.01.17.
- Hagen A.L., Brattbakk, I., Andersen, B., Dahlgren, K, Ascher, B. & Kolle, E. (2016). *Ung og ute: En studie av ungdom og unge voksnes bruk av uterom*. Rapport 6/2016, Arbeidsforskningsinstituttet.
- Hagen A.L., Brattbakk, I., Andersen, B., Dahlgren, K & Ascher, B. (2016) *Ungdomstråkk. Ungdoms bruk av uterom, parker og plasser – forprosjekt*. FoU-resultat 1:2016, Arbeidsforskningsinstituttet.
- Lyng, S. & Hagen, A.L. (2019) «Barn og unges deltagelse i forskning: Muligheter og utfordringer» i *Norsk sosiologisk tidsskrift*. 3(1):6-12.
- Tolstad, I., Hagen, A.L. & Andersen, B. (2017). The amplifier effect: Youth co-creating urban spaces of belonging. In S. Bastien & H. Holmarsdottir (eds.) *Youth as architects of change: global efforts to advance youth-driven innovation for social change* (pp. 215-242). Palgrave Macmillan.
- Vestby, N. (2015). I crossed the line. *InFormation: Nordic Journal of Art and Research*, 4(2), 1–22.
<https://doi.org/10.7577/if.v4i2.1546>

Konferanse-papere:

- Hagen, A.L., Tolstad, I. & Vestby, N. (2018) “See me, be me, create me: Urban youth as co-producers of photo art, virtual reality and ethnographic knowledge”, AAG New Orleans 10-14. april, 2018.
- Hagen, A.L., Brattbakk, I., & Andersen, B. (2017) “Who’s paying the price? Social bonding and geographies of spatial inequalities in Tøyen, Oslo”, paper for the AAG, 5-9. April, Boston
- Hagen, A. L. & Tolstad, I. (2017) “Youthnography: Making youth co-creators of urban spaces through ethnographic practice”. To be presented at the Society for Applied Anthropology, Santa Fe, New Mexico, 28. mars-1. april 2017.

- Hagen, A. L. & Tolstad, I. (2016) "Rom for hvem? Ungdom som medforskere i utformingen av urbane bymiljø". Paper for Norsk Antropologisk Forenings årskonferanse, Oslo, 6.-8. mai.
- Brattbakk, I., Andersen, B. & Hagen, A.L. (2016) "The Consequences of Social Mix in an Inner City Area; the Role of Local Resident-Organizations", paper for the AAG, 28 March-2 April, San Fransisco.
- Hagen, A.L & Brattbakk, I. (2016) "Storbybarna som ble glemt: Fattigdom blant barn og unge på Tøyen i Gamle Oslo", paper for the Sociology Association winter seminar, 22-24 January, Lillehammer.